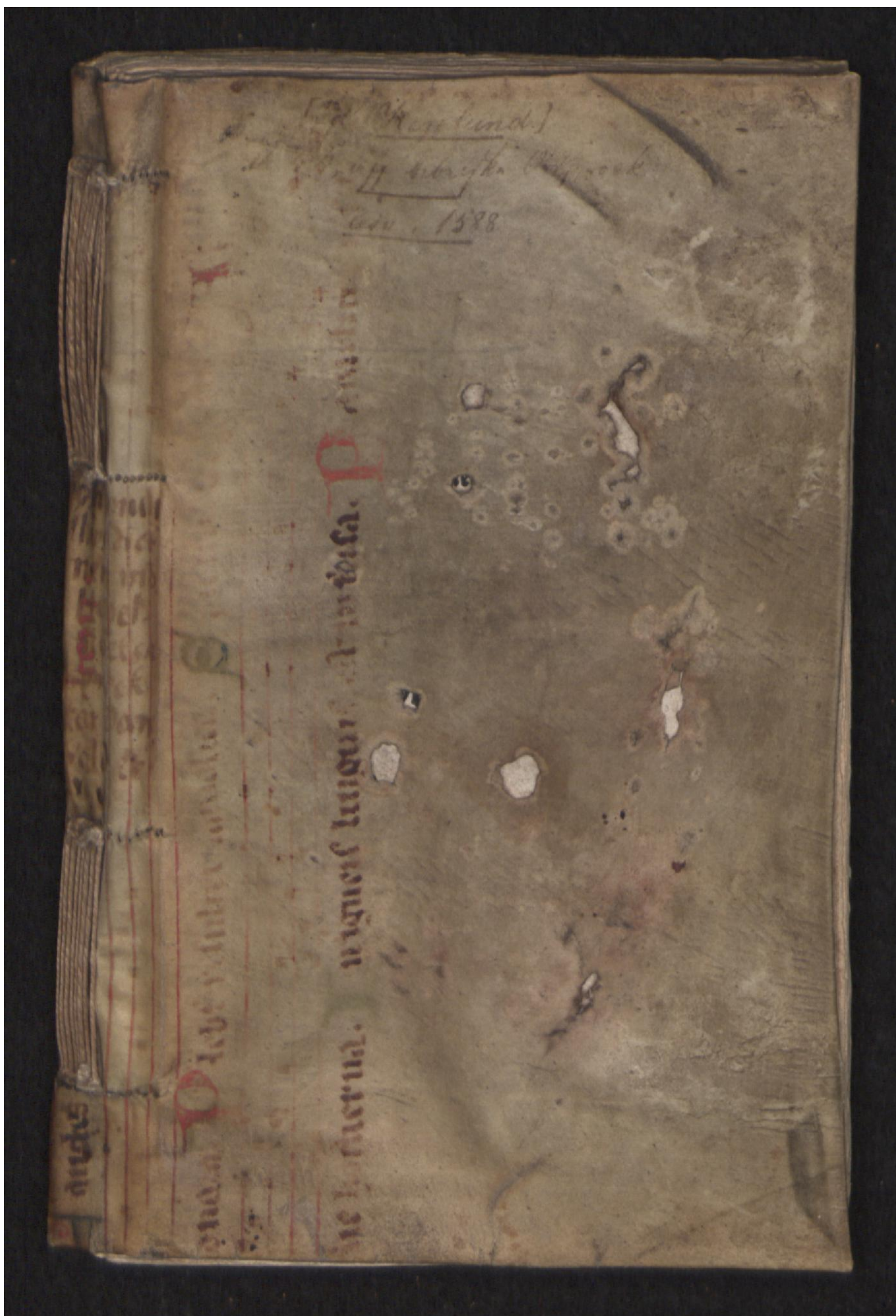
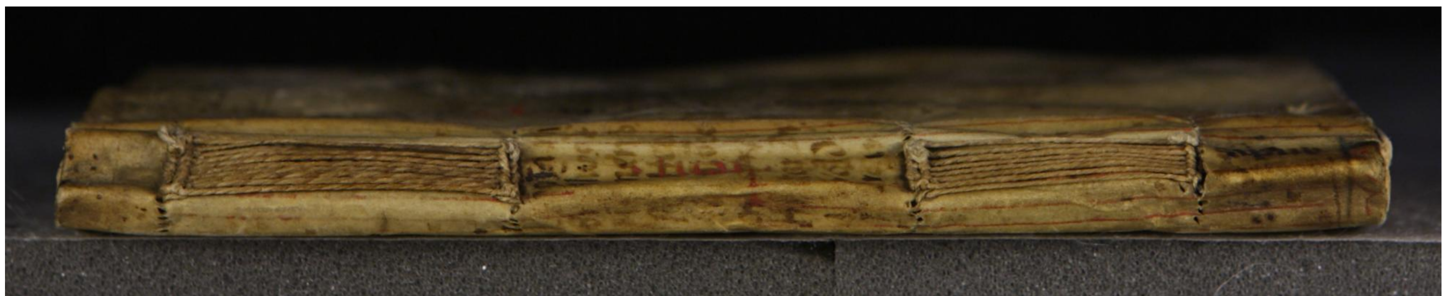

...cleccis Fons perennis spiritalis unctio. Tu promissum patris om...

...centis munus esse crederis. Apostolos tu linguis fundavisti scis...

...is. Lumen ac... te cordibus virtute perhenni firmans miseri... V... ...

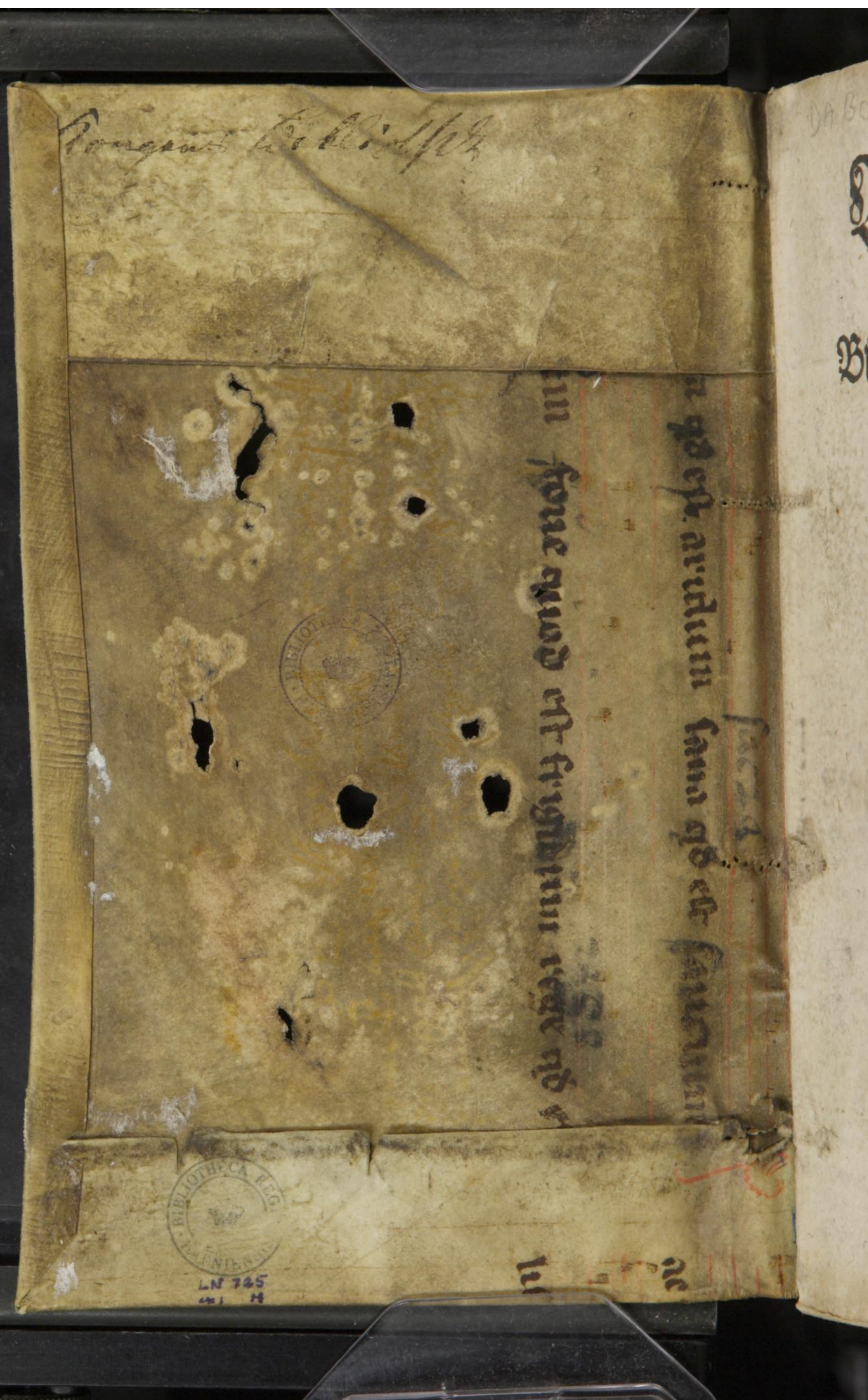
...amorem in ...mentis ... caritatis ... plurime. Hostem ... pelle ...

...um da presenti pace sup... Sic duce te ...enio ...

BIBLIOTHECA REG. HAFNIENSIS
LN 725

A B C

aff

Bibelske Ordsprock/

det er/

de kortiste / lettiste oc
brugeligste
Sprock
aff
Bibelen
effter A B C.
faar
Born.

P. H. R.

Pietas ad omnia vtilis.

Erlige oc Velbyrdige/
Gudfryctige oc Dydelige

JOMFRVER/

Jomfrue Else / Jomfrue Anne /
Jomfrue Sophie / Jomfrue Karine /
Jomfrue Jytte / Jomfrue Lizebeth /
Jomfrue Margrete /

Alle Erlige oc Velbyrdige Mands
ALBRET FRJSJS
til Harritzkier /

Danmarckis Rigis Raads /
oc Høffuitzmands paa
Riberhuß/
Hans kiære

Dottre/

Ynsker ieg Naade oc Fred/
aff Gud vor HERRE.

KJere Jomfruer/gunstige gode Venner/ disse de kortiste oc ickun de enfoldigste Sprock / aff den hellige Bibel / vden al Forklaringe/Men aleniste somsteds met nogle almindelige gode danske Sprock oc Rhim satte derhoß / sender ieg nu saaledis prentede eder til haande : at Vngdommen/ oc mest de deilige enfoldige Pigeborn / kunde vdi deris Scholegong eller oc hiemme / bruge samme liden Sprocksbog / oc end;aff Eders Exempel / elske

Tuct

Tuct oc god Opdragelse / oc vennies til Dyd oc Guds Fryct / Oc helst vdi denne farlige oc sørgelige tid / paa huilcken det staar alleuegne meget ynckelig til / met stor Tuist oc Wenighed om Religionen / met Krig oc Blodstyrtning / oc Guds Børns Forfølgelse / Saa oc nu vdi voris Fæderneland (som ellers maatte haffue verit vden denne Sorrig / meget lycksalig) for voris Allernaadigste Herris oc Konnings / oc kieriste Landsens Faders oc offuerste Hoffuedis dødelige Affgong.

Huorfaar ieg oc haffuer set herhoß den korte Fortegnelse / som I vaare begerendis aff mig / om Hogbemelte voris Allernaadigste Herris oc Kongis Alder oc Leffnet / hans Kon: Ma: salige oc hoglofflige Ihukommelsis Herre Fader / met hueß andet som dertil hører / om det Kongelige Huß oc Slecte / oc Regimentis tid / etc.

Huilcket altsammen baade de Vnge oc Gamle bør at vide oc ihukomme / dermet at skønne paa / huad faar en ypperlig Guds gaffue / gode Offrighed monne være / ved huilcke Gud Allermectigste opholder herpaa Jorden / Fred oc god Politie / oc Guds Dyrckelse oc Religion. Sammelunde huad faar en ædle oc dyrebar Guds gaffue oc Klenodie / disse Lande oc Riger nu haffue mist / formedelst høgstbemelte voris kiære salige Herris oc Konnings Affgang / for voris mangfoldige Synders oc Wracknemmeligheds skyld.

Oc derfaar at lade oß gaa til Hierte / vdi huad Almindelig Nød oc Fare vor Fædernerige / oc

ge / oc wi alle oc huer ere nu beskickede: Oc diß inderliger at bede oc paakalde Gud / baade for det gantske Kongelige Huß / som er nu saare bedrøffuede / oc mest vor Allernaadigste Dronning / at Gud vil trøste oc husuale hende vdi hendis store Hierteſorg oc Enlighed / oc alle hendis Maiestats Elskelige Høybaarne Børn / dennem ved sin Faderlig Godhed oc Forsiun beskerme oc velsigne: Saa oc for voris gantske Fæderne Rigis / oc huer oc allis voris Velfart / at den euige / sandrue oc trofaste Gud / som icke vil forlade sine Faderløse / men effter sin Forjettelse / bliffue hoß oß alle dage / indtil Verdens ende / hand oc naadelig vil tage disse Riger / vdi sin Guddommelig Vern oc Beskytning / Giffue sin Raad / Hielp oc Velsignelse til Regeringen / giffue vor Allernaadigste vdualde Konning oc Herre / vdi hans Fryct oc Naade at maa opuoxe / tiltage oc forfræmmis / til sin myndige Aar oc Alder / til hans hellige Naffns Aere / oc disse Riger oc Lande til Fred oc gode / AMEN.

Oc vil hermet haffue Eder samptligen met Eders kiære vnge Broder CHRISTOPHER FRIS / oc Eders kiære Forældre / oc gantske Slect oc Suogerskab / den samme Almectige Gud til Liff oc Siel befalede. Bedendis ydmygeligen / at J tage dette mit føye Arbeide til tacke.

Screffuit vdi Ribel paa den sørgelige dag / den Femte Iunij / paa huilcken voris allerkieriste Herris oc Konnings Liig bleff begraffuen vdi Roskilde Domkircke / ANNO

Deus verax misereatur populi sui.

E. villige altid /

Peder Hegelund.

Til Bornene.

DIsse Ordsprock faa oc smaa/
Huilcke i Børn oc kunde forstaa/
Ere paa rei for Eder fremsette/
At i saa først kunde lære de lette
Met Leeg oc Lyst | i første Opuext/
Oc vennes til de Ord oc Text
Som Gud til oss i Scrifften talde/
Oc strengelig oss oet selff befalde/
Derpaa at tencke | grunde oc studere/
Oc for vore Børn at huesse oc polere.
De andre Sprock noget tunge oc suare/
Kunde J diß bedre til sin tid spare.

Mand siger / at lang er Børneminde/
Det skulle J oc vel selffue befinde/
At hues J nu i Barndom nemme/
Kunde J siden ret aldri forglemme.
Huad mand først i it nyt Kar indgiffuer/
Smagen der aff saa lenge bliffuer.
Thi er det best | at lære det Beste/
Oc først det Gode at smage oc freste.
Det Onde skal sig selff vel yde/
Dog Lære oc Affue skal det forbyde.
Hukommelse er Guds edle Gaffue/
Den oc J Børn for alle monne haffue.
Ville J den bruge Gud til ære/
Det skal Eder Fruct i Alderdom bære.
Vil J ickun mercke | som J haffue Nemme/
Eia / huad kunde J meget forfremme.
Christus som Børnene til sig kalder/
Eder styrcke i Visdom | Naade oc Alder.

P. H.

Sir. 33 Vaarckeloshed l rer meget Ont.
& 30 Tucte dit Barn / oc lad det icke gaa vaarckeløst / at du skalt icke bliffue be-skemmet der offuer.

* Der kommer intet gaat aff ledige Sede.
Otia dant vitia.

Ioh. 8 Abrahams Born gore Abrahams gerninger.

Leu. 19 Aere den Gamle / Oc stat op faar den Graaherdede.

* De Gamle skal mand ære /
De Vnge skal mand lære.

Pro. 3 Aere HERren aff dit Godz.

* Det du sparer faar vor HERRE /
Det faar den du vnder verre.

1 Cor. 15 Aff Guds Naade / er ieg det som ieg er.

Sir. 12 Aff liden Gnist / vorder offte stor Ild.

1 Sam. 24 Aff Vgudelige kommer Vdyd.

Alle Menniske ere Lognere. Ps. 116
Al Verden er fuld aff Falskhed. Sir. 37
Omnis homo mendax.

Alle ting ere muelige hoß Gud. Mar.10

Alle ting ere hannem muelige Mar. 9
som tror.

Alle ting tiene dennem til det be- Rom.8
ste / som elske Gud.
Bonis omnia in bonum.

Alle Vand lobe til Haffuit / Eccl. 1
Alligeuel bliffuer Haffuit icke fuldere.

Alle vore Hoffuithaar ere talde. Mat.10
☞ Hui sørge wi da wi Guds Vdualde?

Alt det som i ville / at andre skulle Mat. 7
gore eder / det gorer I dem.

Alting haffuer sin tid. Eccl. 3

Alle gode Gaffuer ere aff Gud. Iac. 1

Sir. 11 Alting kommer aff Gud.
& 1 Al Visdom er aff Gud HERREN.

Esa. 40 Alt Kød er Ho.
1 Pet. 1 Alt Kød er ligesom Græß.
Sir. 18 Alle Menniske ere Jord oc Støff.
Omnis homo fœnum : Spes eſt tamen altera vitæ.

Sir. 10 Baade Gud oc Verden hade oc Hoffmodige.

Sir. 10 Beblande dig icke i fremmede Sager.

Sir. 41 Bedre er at do / end trygle.
* Selffhaffue er god.
* Bedre er selff at haffue / end Søster at bede.

2 Sam. 24 Bedre er at falde i HERRens haand / end at falde i Menniskens
Sir. 2 haand. Thi hans Miskundhed er stor. Oc hans Barmhiertighed er so saa stor som hand er selff.

Bedre er lidet met Ro / end meget met Uro. Eccl. 4

☞ Bedre er lidet met Ro oc Rette/
End meget met Uro / Falsk oc Trette.
Exiguum colito.

Bedre To end en. Eccl. 4

Betale icke Ont met Ont. 1 Pet. 3

Blant de Hoffmodige er altid Kiff. Pro. 13

* Vaare wi alle lige Rige /
Da vilde ingen hinanden vige.

Bliff i dit Kald. Sir. 11

Huer bliffue i det Kald / som hand er kaldet vdi. 1 Cor. 7
* Gud vorder den vred
Sit Embed er leed.
☞ Gud veed best huad wi tiene til/
Oc huortil hand oß bruge vil.

Blysel gør stor Yndiste. Sir. 32

* Tuct haffuer Aere / oc Tro haffuer Brød.

Børn gøre Børnegerning. 1 Cor. 13
Barndom oc Vngdom ere forfengelige. Eccl. 12

Sir. 7 **Boye dine Borns Halß op aff Vngdommen.**

☩ Riiß gør gaat Barn.
☩ Affue føder Aere.
☩ Affue er god / huor den kommer i tide.

Sir. 4 **Bruge Tiden.**

☩ Tiden er lige lang / men icke lige nyttig.
☞ Naar du god Tid oc Lempe kand haffue/
Da brug den oc / som en Guds gaffue.
Post hæc occasio calua.

Consilium sapiens,
Occasio commoda,
Felix exitus,

Vnius sunt
tria dona
DEI.

1 Tim. 6 **Christus er en Konge offuer alle Konger / oc en HERRE offuer alle Herrer.**

Heb. 13 **Christus Jesus/ i gaar oc i dag/ oc den samme oc saa til euig tid.**

Rom. 10 **Christus er Lowens Ende.**

Com-

Compelle intrare, Luc. 14
Nød dem til / at komme her ind.

Crucifige, Crucifige, Luc. 23
Kaarßfeste / kaarßfeste.

Daaren taler om Daarhed. Esa. 32
Stultus stulta loquitur.

Daarens Mund skader sig selff. Pro. 18 & 27
Der som Daaren tagde/ bleff hand regnet Viiß.
☞ En Fuel kender mand paa hendis Sang/
En Paatte oc Klocke paa Liud oc Klang/
En Asen ved øern lange oc lede/
En Geck paa Facter / Ord oc Vrede.

Daatteren er som Moderen. Eze. 16
* Daatteren farer gerne i Moderens Serck.
Qualis mater, talis filia.

De ere alle hans Venner / som giffuer gaffuer. Pro. 19
* Den er god / der Glutten fylder.

De Forstandige er Visdom let. Pro. 14
* Kaanst er let at bære.

De

Mat. 9 De Karske haffue icke Legen behoff / men de Siuge.

Tit. 1 De Rene er alting rent.
Mundis omnia munda.

Sir. 13 De Rige de de Fattige.
☞ De store Fiske æde de smaa/
Saa mue de vnder / der mindst formaa.

Pro. 14 De Rige haffue mange Venner.
Amici diuitum multi.

Mat. 23 De sige det vel/oc gore det icke.
Dicunt, & non faciunt.

Ose. 8 De saa V r / oc skulle hoste Storm.

Psal. 126 De som saa met Grad / skulle hoste met Gl de.

Pro. 9 De staalne Vand ere sode.
* Naar huer maa / som hand vil/
Saa gør hand som hand er til.
※ Mand skal sig selff ære/om wi end ene vaare.

De Veldige raade effter deris egen vilie. Mich. 7
☞ Saa mange ville bære Herrenaffn /
Saa faa der acte Stackarlis gaffn.
Sic volo, sic iubeo.

De Veldige / skulle straffis veldelige. Sap. 6

De Vise veye deris Ord met en Guldvect. Sir. 21
✠ Tand for Tunge.

De Vgudelige haffue ingen fred. Esa. 48
Non est pax impiis.

Den Ene b[illegible]re den andens Byrde Gal. 6

Den gantske Verden ligger i det Onde. 1 Ioh. 5

Den Lade doer i hans Ynsk. Pro. 21

Den Retferdige falder Siu gonge / oc Pro. 24

ge / oc staar op igen.

Rom. 1 Den Retferdige skal leffue aff sin Tro.

Iustus ex sua fide, viuet.

Pro. 14 Den Retuise er oc Trostig i sin Dod.

Sir. 13 Den Rige gor Wret / oc trazer end tilmet.

Den Fattige maa lide / oc tacke dertil.

* Dycke dig / oc lad offuergaa /
Macten vil dog haffue ret paa at staa.

Ioh. 4 Denne saar / den anden hoster.

* Den ene pløyer / den anden saar /
Den Tredie veed ey huo det faar.

Psal. 41 Den som der mit Brod / hand traader mig met Foderne.

* Din Neste er dig verst.

Den

Den ſom icke er friſt / huad veed den? Eccl.34

☧ Huortil duer vforſøgt?

Quæ nocent, docent.

Den ſom ſkal forderffuis / hand bliffuer for hoffmodig. Pro. 16

Jt hoffmodigt oc ſtolt Mod / kommer før end Faldet.

☧ Al Offuerdaadighed faar ond Ende.

Den ſom meget vil l re / maa meget lide. Eccl. 1

☞ At lide oc tie / at lyde oc lære /
Hielper mangt it fattige Barn til Aere.

Den ſom omgaaß met Viſe / hand bliffuer viiß. Pro. 13

☧ Mand nemmer / ſom mand er hoſſ.

Denne Verdens Born ere viſere / end Liuſens Born i deris Slect Luc. 16

Den Vgudelige flyer / oc ingen tager hannem / Men den Retferdig Pro. 28

dig er frimodig / som en vng Loue.
Conscientia mille testes.
Iustus confidens vt leo.

Ioh. 8 Den Wskyldige kaste den forste Steen.
* Vilde huer kende sig/
Da spottede ingen mig.

Rom. 13 Der er ingen Offrighed / vden aff Gud.

Sir. 25 Der er ingen Sorg/offuer Hiertesorg.
Der er ingen Listighed / offuer Quindelist.
Der er ingen Vræde / offuer QuindeVræde.

3 Reg. 8 Der er intet Menniske / som icke synder.

Pro. 21 Der hielper ingen Vished / ingen Forstand/ingen Raad mod HErren.

Der

Der som du samler intet i din Vngdom / huad vilt du finde i din Alderdom? Sir. 25

☞ Om Sommeren tenck paa Kuld oc Frøst /
Vdi Vngdom paa din Alderdoms Trøst.

Deris Bug er deris Gud. Phil. 3

Det er altsammen idel Forfengelighed. Eccl. 1

OMNIA VANITAS.

Det er bedre at vere Fattig oc Sund / end Rig oc Siug. Sir. 30

Det er forgeffs / at kaste Garn for Fulenis oyen. Pro. 1

* Vaagen mand er ond at vecke /
Gammel Skalck er ond at gecke.

Det er icke gaat / at Menniskẽ er ene. Gen. 2

Det er nock / at huer dag haffuer

 sin

sin egen Plage.

☞ Vor dit Kalos Arbeid oc Møye/
Vær trøstig oc glad / oc lad dig nøye.
Bede Gud dig hielpe dit Kaarss at drage/
Oc lad saa huer dag bære sin plage.

Mat.12 Det siste bleff verre/end det forste.

Act. 9 Det skal bliffue dig suart/at trede imod Braadden.

Mat.26 Dit Maal forraader dig.

Iacob.5 Dommeren er for Dorren. Herrens Tilkommelse er ner.

☞ Dommeren er for Dørren tilrede/
De Onde til straff / de Gode til glæde.

Sir. 14 Doden forsommer sig icke.
Det er den gamle Pact / du skalt dø.

Rom. 6 Doden er Syndsens Sold.

Pro. 23 Dranckere oc Fraadzere forarmis.

Druck-

Druckenskab gor en galn Geck end galner. Sir. 18
* Druckenskab oc Galnskab.

Du kant icke sette al Vret / til Rette. Sir. 7

Du Lade gack til Myren. Pro. 6

Du skalt tage det Onde fra Israel. Deut. 22
Auferes malum de Israel.

Efterladelse stiller stor wlycke. Eccl. 9
* Det Træ er bedre der bugner / end der brester.
* Gode Ord ere bedre end Guld.

Effter Lader kommer Sorg. Pro. 14
Effter Glæde kommer Bedrøffuelse.
* Ny Glæde er fluende met Sorg.
Miscentur tristia lætis.

Effter Storm kommer Solskin. Tob. 3

❧ Gud bede wi at be re skal vorde.
Post nubila Phœbus.

Luc. 10 En Arbeidere er sin Lon v rd.

Pro. 17 En Broder befindis i Nod.
❧ Før suiger den Sorne / end den baarne.
❧ Det er ont Blod/der icke er tyckere end Vand.

Pro. 12 En Daare behager sine Seder vel.

Eccl. 9 En enlste Skalck / forderffuer meget Gaat.

Sir. 9 En From Mand kand hielpe en Stad op.

Pro. 14 En hastig Mand gor daarlig.
❧ Harm volder Helued.

Esa. 29 En Hungrig drommer at hand der.
En Torstig drommer at hand dricker.

* Hu volder halff Drøm.
* So drømmer om Draff/
Oc Kierling om hendis Staff.
Aurigæ somnia currus.

En Kniff huedser den anden/ oc en Mand den anden. Pro. 27
* En Mand er ingen Mand.
* Mere mue To end en.

En lad haand gor Arm/ men en flitig haand gor Rig. Pro. 10
* Lad mand er lenge Vsel.

En Nabo er bedre n r hoss/ end en Broder langt borte. Pro. 27
* Det er god Ro/ at haffue en god Nabo.

En ny Ven/ er lige som en ny Vin. Sir. 9

* Gamle { Veye
Venner
Verie } ere de beste.

En liden Surdey/ gor den gan- tske Dey sur. 1 Cor. 5

Enfoldighed oc Retferdighed be- Psal. 25

uare mig.

Ioh. 4 En Prophet gielder intet hiemme.

Eccl. 1 En Tredobbelt Snore / riffuis icke lettelig sonder.

Pro. 14 En Vanuittig troer alting.
✠ Alle ville den Flade daare.

Pro. 21 En Viiss vinder de sterckis Stad.
✠ Kaanst gaar for Styrcke.
Ouid. Fortisq; viri tulit arma disertus.

Rom. 8 Er Gud met oss / huo kand vere imod oss?
Si Deus pro nobis, quis contra nos?

Pro. 28 Naar Landsens Synds kyld / bliffue mange Herreskiffte.
Nouus Rex, noua lex.

Fedrene

Fedrene skulle icke dø for Bornene / oc ey Bornene for Fedrene. Deut. 24
Men huer skal dø for sin Synd.

Falsk oc Suig er icke Visdom. Sir. 19
Oc den Vgudeligis Surfittighed er ingen Klogskab etc.
* Falsk / slar sin egen Herre paa hals.
Væ duplici corde. Eccl. 2

Foract icke Alderdommen / thi wi acte ocsaa at bliffue Gamle. Sir. 8
* Aelde kommer met megen Vsnelde.
Senectus ipsa morbus est. Ter.

Forbandet vere den / som gør HERrens Gerning falskelig. Ier. 48

Fordømme ingen / for du veedst tilforne Sagen. Forstaa det først oc straff der effter. Sir. 10
Du skalt icke tro falske Røremal / etc. Ex. 23

Forglem icke den Fattige / paa din Gledskabs dag. Sir. 14

Sir. 11 Forlad du dig paa Gud / oc bliff i dit Kald / Thi det er HErren meget lœt / at gøre den Fattige Rig.

☞ Bede / arbede / oc vare dit Kald /
Din Lycke lad være Gud befald.
Ora & labora.

Pro. 27 Forlad icke din Ven / oc din Faders Ven.

Sir. 10 Folge icke dit egit hoffuit / i dit Embede.

✠ Ene i Raad / ene i Sorge.
✠ Egen Vilie / eget Helved.

Sir. 5 Folge icke huer Vey.

✠ Genſti er tit Seenſti.

Ex. 23 Folge icke met den ſtore Hob / i det ſom Ont er.

Veritas, non ſectæ, ſequenda.

Pro. 15 For mand kommer til Aere / maa mand lide.

* Huo intet Ont vil lide /
Hand vil intet Gaat bie.

Førſter

Forster skulle haffue Forstelig Tancker / oc bliffue der ved. Esa. 32

Fraadzere soffue Wrolige. Sir. 31

Frycte Gud/ oc holt hans Bud. Eccl. 12

Frycter Gud/ rer Kongen. 1 Pet. 2

Frycte HErren/ oc re Prestene. Sir. 7

Fule holde dem til deris Lige. Sir. 27

* Sammen søge Sederlige.
* Lige Børn lege best.

Simile simili gaudet.

Pares cum paribus.

Gaat Arbeide giffuer herlig Løn. Sap. 3

* Gør erlig/ oc snar dierffuelig.
* Huor noget gaat gøris / det vel spøris.

Exitus acta probat.

Sir. 8 Gack icke i Rette met Dommeren.

Deut. 17 Exo. 23 Gaffuen forblinder de Vise / oc foruender de Retferdigis Sag.
* Den som haffuer at giffue /
Er ond at driffue.

1 Tim. 6 Gerighed er en Roed til alt Ont.

Sir. 10 Gerningen priser Mesteren.
Artificem commendat opus.

Mar. 12 Giffuer Keyseren det Keyseren horer til / oc Gud det Gud horer til.

Luc. 6 Giffuer / saa skal eder giffuis.

Pro. 24 Gled dig icke aff din Fiendis fald.
* Gud er oss alle mectig.

Rom. 12 Gleder eder met de Glade / oc Græder met de Grædendis.
Nemo aliena diu plorat.

Gods

Gods gor mange Venner / men den Fattige bliffuer forladen aff sine Venner. Sir. 19

☞ Den Rige haffuer huermand til Frende/
Den Fattige vil ingen høre eller kende.
Res amicos inuenit.
Pauper vbiq; iacet

Gor det / saa skalt du leffue. Luc. 10

Gor dig icke deelactig i fremmede Synder. 1 Tim. 5

Gor dig selff til gode aff dit egit. Sir. 14
✠ Ond Mende / gør aldri gladt Hierte.

Gor din Ven til gode / forend du doer / Oc giff den Fattig aff din Formue. Sir. 14

☞ Vilt du dine Venner eller de Fattige giffue /
Da giff dennem meden du est i liffue.
Naar du bæris vd / oc Arffuinge komme ind/
De sige / du fickst it andet sind / etc.

Gor icke it bedroffuit Hierte mere Sorg. Sir. 4

25
✠ Mand skal icke hugge i Blodige Saar.

Sir. 33 **Gor intet vden Beraad / saa angrer dig det icke / naar det er giort.**

✠ It gaat Beraad / oc vel betenckte Mod/
Den er i alle Sager god.

Act. 10 **Gud anseer icke Personer.**

2 Cor. 9 **Gud elsker en glad Giffuere.**

Sir. 35 Huad som du giffuer / det giff gerne.

Psal. 7 **Gud er en Retuiiß Dommere.**

Deut. 7
Psal. 62 **Gud er en Trofast Gud.**

Gud er vor Tillid. Deus spes nostra.
✠ Den vorder vel hiulpen | Gud vil hielpe.

2 Mach. 3 **Gud giffuer Seyer.**

✠ Hielp Jesus / saa vinde wi.

Psal. 65 **Gud kruner Aaret met sit Gode.**

✠ Huer dag kommer met sin Føde.
✠ Megen er Mad i Guds keldere.

Gal. 6 **Gud lader sig icke spaatte.**

Gud

Gud omſkiffter tid oc ſtund. Dan. 2

Gud ſkal forſee ſig det. Gen. 22
Deus prouidebit.

Gudelighed er nyttelig til alting. 1 Tim. 4
Pietas ad omnia vtilis.

Gudelighed met Fornoyelighed er en ſtor Vinding. 1 Tim. 6

Guds Krafft er mectig i de ſkrobelige. 2 Cor. 12
✠ Gud gører mectige ting formedelſt de Ringe. Fortis in infirmis Deus eſt.

Guds Ord er Viſdommens Kilde. Sir. 1

Guds Ord bliffuer euindelig. Eſa. 40
Verbum Domini manet in æternum.

Pro. 10 Had gør Trette.

* Gammel had er altid ny Trette.
Quælibet extinctos iniuria suscitat ignes.

Pro. 21 Hemmelige Gaffuer stiller Vreden.

* Mude maa volde/
At Venskab kand holde.

Ex. 15 HERREn er den rette Stridsmand.

Thre. 3 HERREN er min Deel.
Psal. 119 Pars mea Dominus. Portio mea es Domine.

Phil. 4 HERREN er ner.

Sir. 10 HERREN er vnderlig i sine Gerninger.

Iob. 1 HERREN gaff det/
HERREN tog det/
HERrens Naffn vere loffuit.

Psa. 100 HERREN giorde oss/ oc icke wi selffue.

HERREN kender alle Hierter. Act. 1
Mit Vidne er i Himmelen. Iob. 16
In cœlis testis meus.

HERREN kender sine. 2 Tim. 2
Nouit Dominus qui sint sui.

HERREN leffuer. Psal. 18
Viuit Dominus.

HErren skal see / oc vdkreffue det. 2 Par. 24
Videat Dominus & iudicet.
Gud skal vere Dommere mellem oss. Gen. 31

HERREN slaar ihiel / oc giff- 1 Reg. 2
uer Liff.
HERREN gør saar / oc forbinder. Iob. 5
Hand kaaser / oc hans haand læger.

HERREN straffer dem/som Pro. 3
hand elsker.

HERRENS Fryct / er Vis- Psal. 111
dommens begyndelse.
Initium sapientiæ timor Domini.

HERRENS Vilsignelse / gør Pro. 10

Benedictio Domini ipsa diuites facit.

Pro. 3 HERRENS Forbandelse er i den Vgudeligis Huss.

Num. 11 HERRENS haand er icke forsteckit.

☞ Gud haffuer mere Vgiffuit / end giffuet.

2. Par. 16 HERRENS Oye seer til
Psal. 138 alle Land.

HERREN er høy / oc seer til det foractelige.

Tob. 4 Hofferdighed er begyndelse til al Forderffuelse.

Sir. 3 Hoffmodighed gør aldri gaat.

Sir. 9 Holt dig til gaat Folck / oc v r glad / dog met Guds Fryct.

Sir. 6 Holt dig venlig met huer mand / men tro neppelig en iblant Tusinde.

Fide, sed cui vide.

Holt

Holt Maade i alleting. Sir. 55
Ne quid nimis.

Hoss Gud er ingen ting vmuelig. Luc. 1

Huad haffuer du / som du icke haffuer anammet? 1 Cor. 4

Huad som du gor / da betenck Enden / saa gor du aldri ilde. Sir. 7
RESPICE FINEM.

Huad som Gud i Himmelen vil / det skeer. 1 Mach. 3
Vera salus cœlo.

Huad som Hiertet er fult aff / der aff lober Munden offuer. Mat. 12
De ere aff Verden / derfaar tale de om Verden. 1 Ioh. 4
Ex abundantia cordis, os loquitur.

Huad som it Menniske saaer / det skal hand hoste. Gal. 6

Iob. 2 Hud for Hud.

Gal. 6 Huer skal bere sin Byrde.
Rom. 14 Huer gøre Gud Regenskab for sig selff.
※ Den er god / faar Gud er god.

1 Cor. 7 Huer haffuer sin egen Gaffue aff Gud / Den ene i saa maade / den anden i saa maade.
※ Alle Fule bliffue icke Høge.

Luc. 11 Huert Rige / som vorder Vens met sig selff / bliffuer ode / oc it huss falder offuer det ander.

Sir. 13 Huert Diur holder sig til sin Lige.

Luc. 6 Huert Tre kendis paa sin egen Fruct.

Mat. 7 Hui seer du Skeffuen i din Broders Oye / oc acter icke Bielcken i dit egit Oye?

Huile

Hulle er god.
Dulce quies. Gen. 49

Huilcken HERREN elsker / den tucter hand. Heb. 12
✱ Jo kærere Barn / io skarpere Riiss.

Huo der burger for en anden / hand faar Skade. Pro. 11
✱ Borge gør Sorge.
Sponde, præstò noxa est.

Huo der elsker Trette / hand elsker Synd. Pro. 17
Lad aff at trette / saa bliffue mange Synder tilbage.

Huo sig selff ophøyer / hand skal nedtryckis. Mat. 23
Huo sig selff nedtrycker / hand skal ophøyes.

Huo sig lader tycke / at hand staar / den skal see vel til / at hand icke falder. Qui stat, videat ne cadat. 1 Cor. 10
Aut sumus, aut fuimus, aut possumus esse, quod hic est.

Mat. 7. Luc. 11 Huo ſom beder / hand faar /
Huo ſom leder / hand finder /
Huo ſom bancker / hannem ſkal
opladis.

Luc. 16 Huo ſom er tro i det mindſte /
hand er oc tro i det ſtore.

Huo ſom er wretferdig i det mindſte / hand er
oc wretferdig i det ſtore.

Ioh. 3 Huo ſom gor ilde / hand hader
Liuſet.

* Den ſkiuler ſig / ſom ſkiden er.

2 Theſ. 3 Huo ſom vil icke arbeide / hand
ſkal icke ede.

* Læg din huile Arm hoſſ din ſuonge Tarm /
Oc bliff paa det ſiſte Vſel oc Arm.

Sir. 3 Huo ſom ſig giffuer gerne i Fa-
re / hand forderffuis der vdi.

* Kæmper fulde alle Seyerløſſ.
Qui amat periculum, peribit in illo.

2 Cor. 9 Huo ſom ſparlig ſaaer / hand
ſkal

ſkal oc ſparlig hoſte.
* Huo intet voffuer / hand intet vinder.

Huo ſom tager Big / hand be- Sir. 13
ſmitter ſig.

Huo ſom tager Suerdet / hand Mat. 26
ſkal omkomme met Suerdet.

Huorledis mand vener den Vn- Pro. 22
ge / det lader hand icke aff / naar
hand bliffuer gammel.
* Huad ſom vng nemmer /
Det gammel ey glemmer.
* Aff Lœp bliffuer Hund lederaadig.

Huor ingen Raad er / der fal- Pro. 11
der Folcket. Huor mange Raad-
giffuere ere / der gaar det vel til.

Huor met nogen ſynder / dermet Sap. 11
bliffuer hand oc plaget.
Per quæ quis peccat, per hæc & punitur.
* Naar mand gør det / mand icke ſkulde:
Saa hender mand oc det / mand icke vilde.

Mat. 24 Huor som Aadzel er / der forsamlis Ornene.

Mat. 6 Huor som eders Liggendfe er / der er ocsaa eders Hierte.

Rom. 4 Huor som Lowen icke er / der er oc ingen Offuertredelse.
Lex armata sedet, sed nescit crimen opertum.

Sir. 10 Idag en Konge / i Morgen dod.

Sir. 38 I gaar vaar det hoff mig / i dag er det hoff dig.
Mihi heri, hodie tibi.

Gen. 3 I dit Ansictis sued / skalt du ede dit Brod.

2 Tim. 2 I it stort Huff / ere atskillige Kar.

I Kon-

J Kongens ord er Mact. Eccl. 8
* Høyt er Herrebud.
* Herrehaand recker i alle Land.

J skulle icke kaste eders Perler for Suin. Mat. 7
Saaer icke blant Torne. Ier. 4

J skulle tage den Onde aff Jsrael. Deut. 17

Jngen er god / vden aleniste Gud. Mat. 9

Jorden er allis vor Moder. Sir. 40

Jo høyere du est / io mere skalt du ydmyge dig. Sir. 3
* Jo bedre Blod /
Jo mindre Hoffmod.

Jt gaat Mod / er it dagelig Gestebud. Pro. 15

Jt gaat Naffn / bliffuer euindelig. Sir. 42

Mat. 7 It gaat Tre ber god Frucť.
It raadet Tre ber ond Frucť.
※ Ond Roed / bær ey god Eble.

Pro. 15 It milt Suar / stiller Vrede.
※ It gaat ord finder en god sted.
※ Blid er beden mand.

Sir. 30 It sunt Liff / er bedre end stort
Gods.
Iuu. ※ Sundhed gaar faar altingest.
Orandum est, vt sit mens sana in corpore sano.

1 Cor. 13 Kerlighed fordrager alting.
Pro. 20 Kongens Hierte er i HERrens haand.
☞ Kongens Hierte er i Guds haand/
Helst naar det styris aff Guds Aand.
Oc Mandens Hierte (huor ret tilgaar)
I Hustroens haand vel helfften staar.

Kongens Naade er lige som Dug paa Gressit. Pro. 19

Kongen som dommer de Fattige trolige / hans Throne skal bestaa euindelige. Pro. 27

Kroget kand icke bliffue ret. Eccl. 1
Du kant icke sette alt Wret til rette. Sir. 7
✠ Mand kand icke alt i Skaaler veye.
Omnia curua non possunt corrigi.

Lad en anden loffue dig / oc icke din Mund. Pro. 27
✠ Egen Roeff stincker.

Lege / hielp dig selff. Luc. 4
Medice, cura teipsum.

Ler forst / forend du lerer andre. Sir. 18
Læg dig først selff / førend du læger andre.
Straff dig først selff / førend du straffer andre.

Abdias. Lige som du giorde / saa skal dig skee igen.

Sicut fecisti, ita fiet tibi.

Iud. 1 Ligesom ieg haffuer giort / saa heffuer Gud betalet mig igen.

Luc. 6 Lige met den Maade som J maale met / skal mand maale eder igen.

Sir. 10 Lige som Regenten er / saa er oc saa hans Embitzmend. Lige som Raadet er / saa ere oc Borgerne.

Qualis Rex, talis grex.

Sir. 20 Logn er it skammeligt Lyde paa it Menniske.

Mentiri turpe est.

1 Reg. 15 Lydelse er bedre end Offer.

Melior est obedientia, quàm victima.

Mand

Mand kender Treet paa Fru-cten. Mat. 12

Mand kender en Mand paa talē. Sir. 27
* Det gaar saaden mand til Dør / som inden er.

Mand predicker vel meget / men de holde det icke. Esa. 42

Mand sige dem nock / men de ville icke høre det.
* Mange er Ordsens Hørere/
Saa faa ere Ordsens Gørere/
Men det er icke aff vor HERRE/
At vide det bedre / oc gøre det verre.

Mand skal mere lyde Gud / end Menniskten. Act. 5

Mangen er Arm hoss sit store Gods/ oc mange ere Rige hoss sin Armod. Pro. 13
* Huo sig lader nøye / er riig.
Viuitur exiguo melius.

Mangen kommer til stor Ulyc-ke ved sin egen Mund. Pro. 26

Sir. 29 Mangen kober sig en Fiende met sine egne Pendinge.

*Mangen laaner sin Ven/ oc kreffuer sin wven.

1 Cor. 19. Mange lobe paa Baanen/ men en faar Klenodet.

Mat. 20 Mar. 10 Mange som ere de forste/ bliffue de siste / oc de siste / skulle bliffue de forste.

Mat. 22 Mange ere kallede / men faa ere vdualde.

Sir. 35 Meget Fraadzeri gor Siugdom.

Psal. 144 Psal. 183 Mennisken er lige som intet. Wi ere Stoff.

Puluis & vmbra sumus.

1 Reg. 16 Mennisken seer det som for Oyene er / Men HERren seer Hiertet.

Menniſken veed icke ſin tid. Eccl. 9

Met Raad ſkal mand føre Krig. Pro. 24

Mine Venner ere mine Beſpaat- Ioh. 16
tere / men mit Øye greder Taare
til Gud.

Derident me amici mei: ad Deum ſtillat oculus meus.

Naar Daarer ophøyes / da Pro. 3
bliffue de dog til ſkamme.
☞ Mangen ophøyes til ſtørre Fald /
Thi frycte du Gud / oc vare dit Kald.

Naar it Menniſke er i Ære / oc Pſal. 49
haffuer ingen Forſtand / ſaa far
hand bort ligeſom Fæ.
Det ſkulle være ſtercke Been / der gode dage
ſkulle drage.

Naar en Blind leder den anden / Mat. 15

da falde de baade i Graffuen.
Cœcus cœcum ducit.

Sir. 14 Nogle do / nogle fodis.

Iob. 1 Nogen kom ieg aff min Moders Liff / Nogen skal ieg fare bort igen.
Nudus vt in terram veni, sic nudus abibo.

Sir. 8 Obenbare icke dit Hierte for huer mand.

Rom. 12 Offueruint det Onde met Gaat.
Vince in bono malum.

1 Cor. 15 Ond Snack forderffuer gode Seder.

Pro. 20 Ont / Ont / siger mand / naar mand det haffuer / Men naar det er borte / saa roser mand det da.
⁂ Sielden er skiffte bedre.

Odeleggere skulle odeleggis. Esa. 33

Oxen ligger allerede hoss Roden aff Treerne. Luc. 3

Oye for Oye / Tand for Tand. Mat. 5

Oyenskalckens haab / skal fortabis. Iob. 8
Spes Hypocritæ peribit.

Paa deris Fruct skulle i kende dem. Mat. 7

Penning oc Godz gore Frimodighed/men meget mere HErrens Fryct. Sir. 41

Pilatus toede sine Hender i Vand / wskyldig vilde hand vere.
Jeg er wskyldig i denne Retferdigis Blod / see J til. Mat. 27

Proff-

1 Thes. 5 Proffuer alting / oc beholder det beste.

Et mala sunt vicina bonis.

3 Reg. 11 Quinder boyede Solomons Hierte.

Ioh. 2 Quinde / huad haffuer ieg met dig at gore? Min Time er icke endnu kommen.

Pro. 12 En flitig Quinde er hendis Husbondis Krune.

Pro. 14 Ved vise Quinder bygges huset.

Sir. 26 En dydelig Quinde / er en edel Gaffue / oc hun bliffuer hannem giffuet / som frycter Gud.

Der er intet lystiliger til paa Jorden / end en tuctig Quinde / oc der er intet kosteligere / end kysk Quinde.

Felix cui obtigerit pia, casta, industria coniux.

Ret

Ret maa dog bliffue Ret. Psal. 94
Tandem bona causa triumphat.

Rige oc Arme mue vere ib-lant huer andre / HERREN giorde dem allesammen. Pro. 22

Rigdom er vel god / naar hand brugis vden Synd. Sir. 13

Ringe Klogskab met Guds fryct er bedre end stor Klogskab met Guds Foractelse. Sir. 19
Confide rectè agens.

Rose dig icke aff den dag i Morgen er / Thi du veedst icke huad der kand skee i dag. Pro. 27
✱ Rose icke Dagen / før Afftenen kommer.
Nescis quid serus vesper vehat.

Rose ingen for hans Endeligt kommer. Sir. 11
✱ Wi saae alle voris Første / oc ingen voris Siste.

Pro. 22 Rocket er kosteligere end stor Rigdom.

☞ Ord gaar faar en Mand.

Integritate fides alitur.

Virtutis fortuna comes.

Virtutis bona fama comes.

Sir. 41 Esræ. 3 Sandhed bliffuer euindelig.

Super omnia vincit veritas.

Sir. 32 Sangen pryder Gestebud.

1 Mach. 3 Seyer kommer aff Himmelen.

☞ Naar Suerdet er draget / da er Seyer i Himmelen.

Sir. 20 Skenck oc Gaffue forblinde de Vise / oc ligger dem it Bitzel i munden / at de kunde icke straffe.

Sir. 11 Sla dig icke i mange honde Handel.

Slid din Tid. Sir. 2

Perfer & obdura.

Sorg dreber mange Folck. Pro. 30

※ Sorg er Siugdom nock.

Sog altid Raad hoss de Vise. Tob. 4

Spaatte icke den Bedroffuede. Sir. 7

Straff oc Lerdom skal mand bruge i tide. Sir. 22

※ Huo Affueløss leffuer / hand Aereløss dør.

Vsq; adeo à teneris assuescere multum est. Virg.

Stride icke mod Strommen. Sir. 4

Store Folck feile oc. Psa. 62

Stor Vrede gør Skade. Pro. 19

Suar ick Daaren / effter hans Daarlighed. Pro. 26

Sir. 33	Suenden bør sit	Brød	Ligesom it Asen	Foder.
		Straff		Suøbe.
		Arbeyde		Byrde.

✠ Den Lade skal mand altid driffue.

Ioh. 13 **Suenden er icke storre/ end hans HERRE.**

Sir. 30 **Sundhed gaar for Altingist.**

Pro. 13 **Synderens Gods skal sparis til de Retuise.**

Eccl. 2 Synderen samler oc drager tilhobe / oc det skal dog giffuis den / som Gud behager.

✠ Penning er icke Herre vaanden.

✠ Menniskken acter / oc Gud skiffter.

* En bygger / en anden boer/
En saaer / en anden faar.

✠ Der sider tit it Rigt Barn / paa en fattig Ronis Skød.

DEVS DAT CVI VVLT.

Mat. 7 **Tag forst Bielcken aff dit Oye / etc.**

Tag vare paa dine Faar. Pro.27

☞ Vare paa det / dig er befald/
Oc grib ey i en andens Kald.

Tenck paa Enden / oc lad Fiendskab fare. Sir. 28

Tenck paa mig / naar det gaar dig vel. Gen. 40

☞ Strax Lycken vorder god/
Saa sancker mand Mod/
Taappen foracter sin egen Rod/
Oc mangen sit eget Rød oc Blod.

Tenck paa mig / naar du kommer i dit Rige. Luc. 23

Toffue icke met din Poenitentz. Sir. 18

Trette icke met en { **Veldig. / Rig/eller / Ordgydere.** } Sir. 8

✗ Det er Ont at gabe imod Oensmunden.
✗ Det er icke skam / at den mindre viger den større.

Sir. 12 **Tro aldri din Fiende.**
Thi at lige som Jern stedze rustis igen / saa forlader hand icke sin Vanartighed.
Malè creditur hosti.

Sir. 19 **Tro icke alt det som du horer.**

Iac. 3 **Tungen er en liden Lem / oc kommer stor ting affsted.**
☞ Tungen mue wi vel met alle/
Det beste oc verste paa Mennisken kalle.

Psal. 82 **Tyranner gaa til grunde.**
Nulla Tyrannorum vis diuturna fuit.

Esa. 5 **Ve dem som kalde Ont gaat / oc Gaat ont.**

Eccl. 4 **Ve den som er alene.**
Væ soli. Tristis eris, si solus eris.

Ver glad / dog met Guds Fryct. Sir. 9

Ver icke Borgen/offuer din Formue. Sir. 8

※ Bedre er at haffue den formere Vrede / end den seyermere Skade.

Ver icke Hoffmodig / men Frycte dig. Rom. 11

Noli altum sapere : sed time.

Ver snar til at hore/ oc langsom til at tale / oc langsom til Vrede. Iac. 1

※ Høre meget / tale lidet.

Verer snilde som HugOrme / oc vden Falskhed / ligesom Duer. Mat. 10

Prudens simplicitas.

Vdi Stilhed oc Haab bliffue i stercke. Esa. 30

In silentio & spe.

Ved Visdommen regere Kongerne/oc RaadsHerrene skicke Ret. Pro. 8

Sir. 34 Vel den / som frycter HErren.

Pietas tutiſſima virtus.

Sir. 26 Vel den / som haffuer en dydelig Quinde / thi hand leffuer der aff end engong ſaa lenge.

Sir. 25 Vel den/ ſom haffuer en Trofaſt Ven.

Iac. 4 Verdens Venſkab er Guds Fiendſkab.

1 Cor. 3. Verdens Viſdom er Daarlighed hoſſ Gud.

Pſal. 104 Vin gleder Menniſkens Hierte.

Sir. 41 Vin oc Strengeleeg glede Hiertet.

☞ Tacke du Gud for en glad Stunde/
Sorg kommer ſaa mangelunde.

Sir. 19 Vin oc Quinder forbiſtre de Viſe.

Armis inuictus victus amore fuit.

Visdom er io bedre end Styrcke. Eccl. 9

☞ Guds Fryct / Visdom / Dyd oc Aere/
Monne den beste Rigdom vere.

Visdom er god met Arffuegods. Eccl. 7

Visdom folger effter Vindskibelighed. Eccl. 10

Visdoms Begyndelse/er HERRENS Fryct. Pro. 9

Vlff kommer i Faare Kleder. Mat. 7

Foris ouis, intus lupus.

Vold gaar offuer Retten. Heb. 1

* Nu ligger Lou i Spiudsstags ende.
* Macten gaar faar Raansten.

Vrede er en rasende ting. Pro. 27

Ira furor breuis est. Hor.

Pro.28 Wfortient Bande ramme icke paa nogen.

Esa.57 Vgudelige haffue ingen Fred.

Iac. 3 Wi haffue alle Brost mangfoldige.

* Der er store Lyder / hoss stor Dyder.
In multis labimur omnes.

Heb. 13 Wi haffue her ingen bliffuendis Stad.

Act.23 Wi kunde icke stride imod Gud.

* Gud er oss alle mectig.

Act.17 Wi leffue / roris / oc ere i hannem.

Act.14 Wi skulle gaa i Guds Rige / met megen Bedroffuelse.

☞ Met mange Bedrøffuelse store oc smaa / Bør oss i Himmerig ind at gaa.
Sic itur ad astra.

Wretferdigt Gods hielper intet. Pro. 10

* Det mand met Synden faar/
Det met Sorgen gaar.
☞ Wretferdige Bade / er lige ved Skade.
* En wretfangen Penning | drager bort andre Ti.

Wretferdighed odelegger alle Land. Sap. 6

* Lige oc Ret / haffuer Gud skabt.
* Aff Falsk oc Suig / vorder mand ey rig.
Cernit Deus omnia vindex.

Ydmyder eder vnder Guds veldig haand. 1 Pet. 5

Cede Deo.

Sidon maa vel forferdis / naar Tyrus forstyris. Esa. 23

Tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet. Hor.

FRIDE-

NON EST POTESTAS
NISI A DEO.
Rom. 13

Al Offrighed er aff Gud alene/

Thi skal oc al Offrighed selff Gud tiene:
Oc nest Gud / skal mand Offrighed lyde/
Oc tacke io Gud / wi Fred maa nyde.

Fortegnelse paa Danmarckis oc Norgis siste oc nestfremfarne Konger / indtil vor Tid / som ere aff Konning CHRISTIANI den I Affkomme / aff den Oldenborgs Slecte oc Stamme.

CHRISTIANVS I. den Første Konge aff den Slecte. ANNO

Christian Greffue i Oldenborg oc Delmenhorst / bleff vdualdt (effter Konning Christopher, som kom aff Beiern / oc haffde regered vdi IX aar) til Danmarckis Konning. 1447

De his historiis vide etiam pro loco orationum funebrium et concionum volumen non historis 4°

Vndsatte oc befriede hand Konning Erick, som kom aff Pomeren / oc vaar da vdfaren aff Danmarck / oc haffde Gudland / oc vaar der belagt aff Konning Karl Knudssøn aff Suerig 1449

Samme Aar giorde Konning Christian sit Bryllup met Konning Christophers effterlade Dronning / Dronning Dorothea / som vaar Margreffue Hansis daatter aff Brandenborg.

Bleff hand anammet til Konning vdi Norge / oc krunet vdi Trundhiem S. Olai dag. 1450

Føddis hans Søn Iohannes / paa den 2 dag Februarii / Men hans første Søn Olaus 1455
døde vng / Oc da vaar tilforne mere end vdi 70 Aar icke nogen Kongesøn fød i Danmarck.

Bleff hand oc vdualo til Suerigs Konning effter at Karl Knudssøn vaar fordaget 1457

Samme Aar bleff hans daatter Margareta fød / som siden fick Konning Iacob vdi Skotland.

Foer hand til Rom vdi Paffue Sixti den IIII 1474
tid / oc vederfordis hannem stor Aere paa samme Reise / oc Keiser Friderich den III. gaff hannem Rettighed til Ditmarsken.

Giorde hand sin Søns / Konning Hansis Bryllup / met Frøken Christine / Churførste Ernstis daatter aff Sachssen / den 6 Septembris 1478

Stifftet hand først Københaffns Vniuersitet / oc forscreff Lærdemend der til fra Coln 1479

Døde hand paa Københaffns Slaat / den 21 Maii 1481

Regerede hand vdi XXXIIII Aar.

IOHAN-

IOHANNES.

Den Anden Konge aff den Slecte.

Konning HANS kom til Regimentet vdi hans Alders XXVI Aar/ effter hans Herre-fader / som døde. 1481
Føddis hans Søn Christiern samme Aar / den 2 dag Iulii.
Bleff Konning Hans krunet dereffter vdi Københaffn paa Pintzedag. 1483
Oc siden samme Aar til Trundhiem vdi Norge.
Hans Moder Dronning Dorothea drog til Rom. 1488
Drog hand til Suerig / oc vant den / oc bleff krunet vdi Stockholm 1497
Giorde hand det Tog vdi Ditmarsken met Hertug Friderich hans Broder / oc tabte Slac-tingen/ der vdi bleffue aff Adelen 360 deris go-de Mend / foruden den menige Hob. 1500
Falt Suerig fra hannem igen 1501
Holt hand Feide til Siøs met de Frantzoser Engelske / Skotter oc Siøstederne.
Giorde hand atskillige mødsommelige Tog ind vdi Suerig / oc besynderligen 1503
at vdfri hans Dronning igen / som vaar anhol-den vdi Vadsten Kloster.
Døde hand vdi Aalborg den 20 dag Fe-bruarii vdi hans Alders LVIII Aar 1513

Regerede hand vdi XXXII Aar.

CHRI-

CHRISTIERNVS II
Den Tredie Konge aff den Slecte.

CHRISTIERN bleff Konning effter hans Fader / vdi hans Alders XXXII Aar 1513
Bleff hand krunet vdi Københaffn / 1514
Samme Aar vaar hans Bryllup met Isabella (som wi kalde Elizabeth) Konning Philippi daatter aff Hispanien / Keiser Caroli V oc Ferdinandi Søster

Vant hand Suerig / oc bleff indtagen vdi Stockholm / oc giorde der Rigens oc Stadsens Raad it wlystigt Gestebud/ dnn V dag Nouembris 1520

Paa Tredie Aar derefftter vdi ForAaret / rømte hand aff Danmarcks Rige / oc gick til skibs i met sin Dronning oc Børn vdi Københaffn i den 13 dag Aprilis 1523

Regerede hand vdi X Aar.
vaar hand Landflyctig vdi IX Aar.
Anholden oc Fangen vdi XXVII Aar.
Thi vdi det Aar 1532 bleff hand Fangen i Oc døde hand paa Kallundborg den 25 Ianuarii, Anno 1559 lige paa den 24 dag effter Konning Christiani den III hans Død / vdi hans Alders LXXVIII Aar.

FRIDERICUS I.

Den Fierde Konge aff samme Slecte.

FRIDERICH / Hertug vdi Holsten / Konning Christiani I Søn oc Konning Christierni II Farbroder / bleff strax vduald til Konning / oc beleyrede Køpenhaffn samme Aar 1523

Opgaffuis Køpenhaffn for hannem / oc bleff hand krunet der sammested den 7 Augusti 1524

Vnder hannem begyntis den rene Lære aff Guds ord / paa nogre faa steder at prædickis her vdi Riget.

Bleff Konning Christiern den II indførd fra Norge fra hans Skibs flode til Køpenhaffn oc siden anholden al hans Liffstid 1532

Neste Aar derefftter døde Konning Friderich paa Gottrop / paa SkerTorsdag 1533

Vaar hand Konning vdi X Aar.

CHRISTIANUS III.

Den Femte Konge aff samme Slecte.

CHRistian den 3 Konning Friderichs den I Søn / bleff fød den 12 Augusti, 1503

Beleyr de hand Lybke / som haffde ladet deris Folck indfalde vdi Holsten. 1534

Bleff

Bleff derfra kaldet til Riget / oc vdvald til
Konning.

Samme Aar bleff Aalborg stormet oc ind-
tagen / som skede otte dage for Jul. Oc Skip-
per Clemend som haffde reisd Bønderne /
bleff greben / oc bleff sat paa hans Hoffuet en
Blikrone / førend hand bleff halßhuggen oc si-
den lagt paa Fire Steyler for Wiborg.

Beleyrede Konning Christian Københaffn /
den 29 dag Iulii / 1535

Holt hand Slacting met Greffue Christo-
phers folck aff Oldenborg / for Asnes vde Fyen /
paa Oxenbierg / den XI dag Iunii / oc beholt
Marcken / Da bleffue oc To Greffuer slagne /
den ene aff Teckelnborg / den anden aff Höya
vdi Westphalen.

Indtog hand Københaffn / effter Aars oc
dags Bestolning / den 29 dag Iulii 1536

Oc beuiiste sig vdi samme Seyeruinding /
icke som en Fiende / Men som en Fader.

Αμνησία

Beskickede hand strax Fred oc Rolighed /
oc handtheffde den rene Lære oc Religion / som
Gud ved D. Morten Luther haffde ladet frem-
komme til Liuset igen / Oc met synderlig stilhed
oc snildhed affsatte hand de mectige Herre-
Bisper / Oc giorde en euige affrald sag imellem
alle Stater vdi Riget / oc oprettede en endelig
Fordragt oc Forligelssmaal / effter languarige
Feide oc Oprørske handel. Dette skede paa al-
mindelige Herredage vdi Københaffn / met alle

Vndersattenis Beuilning oc Sambyrd / 1536

Der hand saaledis haffde beuist sine Kongelige Dyder / Guds Fryct / Forstand / oc Mandelighed / bleff hand krunet vdi Københaffn / paa hans Fødzels dag / som vaar den XII dag Augusti / Saa hand paa samme dag vaar lige XXXIIII Aar gammel / 1537

Strax derefter lod hans Ko: Ma: Kircke Ordinantzen sammenscriffue / oc vdgaa først paa Latine / den anden dag Septembris. Paa huilcken samme dag / de første Siw Euangeliske Superintendenter bleffue ordinerede / vdi hans Ko: Ma: egen Aasiun oc Neruerelse vdi Københaffn / aff Doctor Iohanne Pomerano / Som tøffuet vdi Københaffns Høyschole / ved de Fem Aar.

Samme Aar bleff oc Munckene giffuen Forloff / at vandre oc forsee sig huort de vilde / vden huilcke som vilde omuendis / oc tiene vdi Kircker oc Scholer.

Bleff Hospitaler oc Scholer vel beskickede oc forsørgede.

Vaar hans Ko: Ma: selff vddragen til Brunswig / at handle oc gøre Forbund / met de Protesterende Førster / Churførst Hans Friderich / Landgreffuen / oc andre / paa Religionens vegne / vdi Martzmonet 1538

Paa Herredage vdi Ottensee bleff Ordinantzen offuerseet oc beseglet / oc vdgick paa Danske. 1539

Saa oc samme Aar ophalp oc rigeligen forbedret hans Ko: Ma: Københaffns Vniuersitet.

Derefter skede en Forbedring oc Forklaring

ring til Ordinantzen met 26 Artikele / som bleffue giorde vdi Ribe 1542

Funderet hans Ko: Ma: det almindelig Hospital vdi Ribe. 1543

Loed hans Ko: Ma: sin Søn Friderich / hylde vdi Norge 1548

Oc samme Aar gaff hand Hertug Augustus aff Meissen sin Daatter / Frewken Anna / oc giorde deris Brylluppe vdi Københaffn.

Loed hans Ko: Ma: Bibelen vdsette oc ved Prenten vdgaa paa Danske met fliit oc stor Bekostning / oc bleff fuldend aff de Høylerde vdi Københaffn. 1550

Loed hans Ko: Ma: den siste Recess vdgaa 1558

Døde hans Ko: Ma: allerchristeligst oc frimodeligst vdi Guds sande Paakaldelse / paa Nyt Aarsdag paa Koldinghuss 1559

Sepult. 13. Febr.

Piissimus Rex piissimè & placidissimè obiit, exemplum pii Principis in vita & in morte, Climacterico octauo,

ANNO

Pietas ad omnia vtilis.

Vdi hans Alders LVI Aar

Vdi hans Regimentis XXIIII Aar

FRIDERICVS II.

Den Siette Konge aff samme Slecte.

FRIDERICH den Anden / Høgmelte Konning Christiani den III Søn / Føddis paa Haderslefhuss / den første dag Iulii / den samme tid som hans Herre Fader lo faar Lybke / 1534

Bleff hand vdualt oc hyldet til Konge vdi hans Ottende Aar. 1542

Daniæ vt electus Rex, ô Friderice, vocaris,
Non anni plures octo fuere tibi.

Bleff dereffter hyldet vdi Norge 1548

Nogle Aar før hans Herre Fader døde / holt hand Hoff oc Regiment vdi Skaane.

Vaar hand voddragen til landt Meissen til Churførsten Augustus hans Suoger / oc met hannem vaar hand ocsaa til den Rigssdag til Francfurt til Ferdinandi Kroning / der hand bleff vdualt til Romerske Keiser / den XIIII dag Martii / Effter at hans Broder Carolus V 1558 haffde ved sin Scriffuelse oc Fuldmectige affsagt sig met Keiserdomet / oc giffuen sig til Rolighed vdi Hispanien.

Døde hans Herre Fader paa Nyt Aarssdag. 1559.

Samme Aar om Sommeren vdi Iunio maanet / vant hand met hans Herre Farbrødre / Hertug Hans oc Hertug Adolph Ditmarsken / Oc beuiste sig vdi samme Seyeruinding faare mildelig mod dennem. De 48 Forstandere vdi Landet / gaffue sig den 13 Iunii.

Bleff hans Ko: Ma: kronet strax dereffter vdi Københaffn / vdi Churførste Augusti oc

mange

mange andre Herrers neruerelse / den X X dag Augusti vdi hans Alders X X V Aar.

Hans Ko: Ma: selff fulde sin Søster Frewken Dorotheam vd til Landt Lüneborg til Hertug V Vilhelm / Oc stod deris Bryllup til Zell / paa den X X X dag Octobris / 1561

Fire Aar effter Ditmarsk vaar vunden/ begyntis den Feide met de Suenske / imod Kong Erick den 14 / oc Feidebreffuene vdginge den siste dag Iulii 1563

Oc varede paa det Ottende Aar / Thi den Fredsforhandling oc endelig Fordrag / imellem Danmarck oc Suerig / skede vdi Stetin i Pomeren / sijt vdi det Aar 1570

Oc bleff publicert oc forkyndet/ met almindelige Tacksigelse til Gud / den 25 Ianuarii / Anno 1571.

Stifftet hans Ko: Ma: frit Godz oc Rente til 100 Studenters Vnderholdning vdi Københaffns Vniuersitet / saa oc visse Stipendia til at holde nogle Personer met / vden Lands. 1569

Gaff hans Kongelig Maiestat naadigste / ny Fundatz oc Forbedring paa Københaffns Vniuersitet/ Saa oc Confirmatz oc Stadfestelse paa alle Capitler vdi Danmarck oc Norge / met deris Priuilegier/ Friheder oc Statuter/ etc. 1572

Gick hans Ko: Ma: befalning vd den 16 Iunii / om Møntens Forandring oc Omsettelse / Saa at huer 2 schillink skulde regnis oc holdis for 1 schillink / oc huer Marckstycke for 8 schillink etc. oc saa vere lignede oc komme offuer ens met Stedernis mønte/ Faar merckelige Aarsage skyld.

Giorde hans Ko: Ma: sit Bryllupper sam- 1572
me Aar met Frøken SOPHIA aff Mechelnborg / vdi Københaffn den XX dag Iulii.

Iblant andre hans Ko: Ma: herlige Bygninge / lod hans Ko: Ma: Croneborg meget statlig bygge paa det ny / en mectig Befestning oc Prydelse for Danmarcks Rige / ved det Aar/ oc dereffter 1574

Effter lang oc mødsommelig Forhandling om Sønder Jutlands eller Slesvigs Førstendoms Forleninge / gaff Gud Naaden til / at megen Wenighed oc Wlyst bleff faarekommen oc nedlagt / Saa at de Herrer aff Holsten / Hertug Hans/ oc Hertug Adolph / hans Ko: Ma: Farbrødre / oc Hertug Hans den Unge / hans Naadis Broder / annammede aff hans Kongelige Maiestat / samme Slesvigske Førstendoms oc Femernlands Leen/ met stor Venlighed/ Glædskab oc Herlighed / vdi Ottensee / den III dag Maii, 1580

Som da tilforne icke haffde veret forlent vdi 140 Aar / siden Konning Christophers tid/ som dermet forlente Hertug Adolph aff Holsten Anno 1440 paa Cantate Sondag / Som Holster Krønicke formelder / Oc nu bleff igen forlent paa tredie dag effter Cantate Søndag.

Loed hans Ko: Ma: Soerkloster stiffte / til en fri Kongelige Schole / for ædle oc wædle Personer. 1586

Hans Ko: Ma: afferdiget vdi Februario 1586
Legater til Henricum III / Konning vdi Franckrige / effter Konning Henrici aff Navarren hans Begering / at hverffe oc handle om

Fred /

Fred / paa de Euangeliske deris vegne / de som
vaare affaldne fra Paffuens Lære.

Vaar hans Ko: Ma: vddragen til Lüne-
borg / dersom mange Herrer oc Førster besøgte
hans Ko: Ma: den XVI dag Iulii 1586

Bleff hans Ko: Ma: met stor ære vnd-
fangen vdi Hamborg / den 23 dag Julii / oc
vaar der paa tredie dag.

Først vdi Januario vdginge hans Ko:
Maiestats obne Breffue / at hans Ko: Ma:
som en alene regerendis Hertug/paa den tid/ vdi
Slesvigs oc Holsten Førstendømme vilde hol-
de en almindelig Slesvigske oc Holstiske Land-
dage oc Rettering til Rendesborg/sist vdi Apri-
lis oc vdi Maii monet 1588

Vaar hans Ko: Ma: dragen fra Hater- 1588
sleff til Sünderborg til hans Herrebroders Her-
tug Hansis Bryllup den XV Februarii met
Agnes Heduig aff Anhalt / salige Churførstis
Augusti efterladte Førstinde / de som haffde
veret sammen ickun vdi 39 dage / fra den III
Ianuarii til den XI Februarii / paa huilcken dag
Hertug Augustus døde paa / Anno 1586.

Bød hans Ko: Ma: alle de fremmede
Herrer til sig til Hatersleff / oc giorde der / Før-
ste Hans Georgs Bryllup aff Anhalt/ den XXI
Februarii.

Sist vdi Februario / drog hans Ko: Ma:
derfra / oc haffde nogle aff samme Førster met
sig / oc actede met dennem offuer til Sieland til
Croneborg / Men bleff meget suag paa veien /
oc maatte ligge stille paa Antuorskow / Oc effter
en Moneds suaghed / beridde sig Christeligen
til Døden / lod prædicke for sig/ forligte sig met

Gud allermectigste / oc anammede det Høyuerdige Sacramente / sang selff paa Sengen Psalmerne met / oc hierteligen loffuede Gud / Oc vdi en sand Tro oc Tillid til Jesu Christi Fortieniste / hans hellige naffns Paakaldelse / hensoff meget stille oc sactelig / paa SkerTorsdag / som vaar den 4 dag Aprilis / imellem 4 oc 5 om Effterniddagen.

vdi hans Alders LIIII Aar.

vdi hans Regiments XXIX Aar / Oc saa meget paa det XXX / som fra NytAarszdag / oc til denne den Fierde dag Aprilis.

Gud giffue hans Maiestat / met alle Christne / en gladelig ærefuld Opstandelse.

Fødzels

Fodzels tid oc sted / paa hans Ko: Ma: elskelige Hoybaarne Børn / met hans elskelige Høybaarne Dronninge SOPHIA / de som leffde tilsammen / saare Christeligen oc kierligen / vdi XVI Aar.

føddis

Elizabeth	1573	den 25 Augusti.	paa Koldinghuss.
Anna/	1574	den 12 Decemb.	paa Skanderborg.
Christian/	1577	den 12 Aprilis.	paa Friderichsborg
Huldrich/	1578	den 30 Decemb.	paa Koldinghuss.
Augusta/	1580	den 7 Aprilis.	paa Koldinghuss.
Hedwig/	1581	den 5 Augusti.	paa Friderichsborg
Hans/	1583	den 25 Julii.	paa Haterßleffhuss.

PSAL. CXII.

Rectorum soboli benedicetur.

Saa haffue nu Danmarckis oc Norgis Riger veret hoss denne Kongeslecte aff det Oldenborgske Huss oc Stamme / vdi 140 Aar / vnder Sex Kongers Regimente / indtil denne dag.

Konning
j CHRISTIANVS I.
vdi 34 Aar.

2 Iohannes, vdi 32 Aar.

3 Christiernus II, vdi 10 Aar.

4 Fridericus I, vdi 10 Aar.

5 Christianus III, vdi 24 Aar.

6 Fridericus II, vdi 29 Aar.

7 Christianus IIII.

CHRISTIAN den IIII bleff hyldet vdi Wiborg den XVI dag Iunii/ som vaar neste Tisdag effter Trefoldigheds Søndag/ Anno 1554 vdi hans Naadis Alders VII Aar.

VIVAT REX.

Den Almectigste Gud / alle Kongers Kongel fremmi styrcke oc beuare det gantske Kongelige Huss oc Slecte / met sin Guddomelige Beskermelse oc Velsignelse.

PSAL. 144
DEVS DAT SALVTEM REGIBVS.

Wercke

Merckelige Forandring oc Affgong vdi det Kongelig Huſſ/Slecte oc Foruante / vdi diſſe neſtforledne faa Aar.

Hertug HANS den Eldere / aff Holſten/ Friderici I Søn / døde paa Haterſleffhuſſ / den Første dag Octobris / 1580

ANNA / Churførſtis Auguſti Førſtinde / Chriſtiani III Daatter / Døde ocſaa paa den Første dag Octobris / 1585

Effter at de haffde leffuet tilſammen paa det 37 Aar. Der hun lo ſiug/ beffoel hun at bedis for ſig / met diſſe ord: Für ein arm Sünderin / deren jhr ſterbſtundlein verhanden iſt.

Churførſt Auguſtus vdi Sachſen døde der effter / paa den 11 Februarii 1586

Hertug Adolphus aff Holſten / Friderici I Søn / døde ocſaa paa den Første dag Octobris/ ſamme Aar 1586

Elizabeth / Hertug Vlrichs aff Mechelborg hans Førſtinde / Friderici I Daatter / voris naadigſte Dronnings Sophiæ Moder / døde ſtrax vdi ſamme Monet paa Getzøer vdi Falſter / den 14 Octobris / ſamme Aar 1586

Hertug Friderich aff Holſten / Adolphi Søn/ en fromm ꝛc vnger Herre/ døde den XV Junij. 1587

Konning Friderich den II voris kieriſte naadigſt: Herre oc Konning henſoff vdi HERREN / den 4 Aprilis / paa Antuorſkow. 1588

Chri-

Christi Ecclesiola, hei, plora: tuus altor hic alter
Bello ac pace bonus, Rex FRIDERICVS obit.

Symbola duo
FRIDERICI II,
Sacrum alterum,
alterum politicum.

Mein Hofnung zu Gott allein.
Trew ist Wiltbradt.

RARA Fides Auis Est: fraus regnat vbiq;, dolusq;:
FIDO Deo: sic fraus nulla, dolusq; nocent.
Nic. Reusnerus I C.

Symbolum
SOPHIAE
Reginæ Daniæ.

Gott verlest die seinen nicht.

Nosti Christe tuos, scis & potes omnia solus;
Non vis, nec poteris deseruisse tuos.

Ad

Ad tumulum

FRIDERICI SECVNDI,

Regis
Daniæ & Noruegiæ,
Nutricis Ecclesiæ,
& patris patriæ,
LACRYMAE.

LVuce ſine atq; oculis, vita eſt vix vita: ideò ipſe eſt
Sol oculus mundi, Rex oculus populi.
Iure ergo in lacrymas, hoc funere, tota liqueſces
Dania, nanq; tuus clauditur hic oculus.
Imò Europa tuus: Rex Regibus iſte præibat
Pace, armis: animis, conſilio: arte, fide.
Arte fideq;, inquam: magnæ eſt, bene viuere, vt artis:
Maximæ ita eſt, ſanctè poſſe mori, fidei.
O dilecte Deo, tibi qui conceſſit vtrunq;:
Aeternùm, in vita & morte beate, Vale.
Iam luce auguſta, meliore oculoq; locoq;
Tu ſplendes; ſumus at nos tenebræ & lacrymæ.
P. H.

ὡσ ἀπ᾽ αὐτοῦ.

Pacis eram diues, tam re quàm voce ſecundus,
Regno, opibus, fama, coniugio, ſobole.
Cuncta Deus tribuit: cui me meaq; omnia fidens
Tradidi, & hunc ſancta in pace vocans, obii.

IOSAPHAT,
2 Paral. 20

Wi vide icke / huad wi skulle gore / Men vore oyen see til DIG.

SLESVIGAE
excudebat
NICOLAVS VVEGENERVS,
ANNO

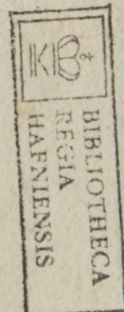
M D CIIX.

BIBLIOTHECA
REGIA
HAFNIENSIS

dte apostolos xpi. Donavit munere insolito inaudito secu
z cunctis
Nunc diem gloriosum fecisti. Item.
lem spe eternorum alme. Mentes tuorum visita iacentes egris
bt. Imple summa que tu creasti pectora. Qui altissimi donum